

УДК 339.564:351.823(477+510)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2021-6.2>

Музиченко Г.Г.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки,
Національний університет харчових технологій

ЕКСПОРТНІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ВИРОБНИКІВ УКРАЇНСЬКОГО АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА РИНКУ КИТАЮ

У статті проведено аналіз українсько-китайських торговельних відносин в аграрному секторі. Визначено, що криза, пов'язана з COVID-19, не спричинила негативних наслідків для українсько-китайської торгівлі продуктами харчування та сільського господарства. За даними міжнародної статистики, найбільшим споживачем продовольства у світі є Китайська Народна Республіка, а отже, і найбільшим імпортером аграрної продукції. Розглянуто напрями поглиблення співпраці між Україною та КНР з урахуванням сильних боків вітчизняного аграрного сектору, серед яких: географічне розташування; відкритий ринок землі; наявність родючих ґрунтів та прісної води; людський потенціал тощо.

Ключові слова: аграрний сектор, експорт, імпорт, харчові продукти, економіка, сировинні товари, акредитація на експорт.

EXPORT OPPORTUNITIES FOR UKRAINIAN AGRICULTURAL SECTOR PRODUCERS IN THE CHINESE MARKET

Muzychenko Anna

National University of Food Technologies

The article analyzes the Ukrainian-Chinese trade relations in the agricultural sector, considers ways to deepen cooperation between Ukraine and China. According to international statistics, the largest consumer of food in the world is China and the largest importer of agricultural products. The directions of deepening cooperation between Ukraine and China are considered, taking into account the strengths of the domestic agricultural sector: geographical location; open land market; availability of fertile soils and fresh water; human potential, etc. Ukraine's agricultural sector has many points of trade with China in a number of food items: corn, wheat, sunflower oil, soybeans, meal, beef, poultry products (chicken and eggs), honey, fruits, etc. An important factor in strengthening and deepening trade relations is the negotiations between Ukraine and China on the establishment of a free trade area. The relevant joint statement was signed in 2020 during the work of the Ukrainian-Chinese commission to assess the potential of a possible Free Trade Agreement between the countries. In 3–5 years, China seeks to double food supplies from Ukraine. Today, China is the leader in the number of product lines, which are working to open markets for Ukrainian producers. This list includes flour, fish and fish products, eggs and egg products, wheat, rapeseed, sorghum, soybean meal, apples, blueberries, poultry, peas, beans, cherries, pet food, malt, feed for farm animals, poultry and pond fish, beef collagen shells, frozen semi-finished products containing products of animal origin, vegetable origin and / or processed products of animal origin, cereals, frozen raspberries.

Keywords: agricultural sector, export, import, food products, economy, raw materials, accreditation for export.

Постановка проблеми. Аграрний сектор України має багато точок торговельного дотику з Китаєм за низкою продовольчих позицій: кукурудза, пшениця, соняшникова олія, соя, шрот, яловичина, продукція птахівництва (курятина і яйця), мед, фрукти тощо. Важливим чинником зміцнення та поглиблення торговельних відносин є перемовини України та Китаю про створення зони вільної торгівлі. Відповідна спільна заява була підписана в 2020 р. під час роботи українсько-китайської комісії щодо проведення оцінки потенціалу можливої угоди про вільну торгівлю між країнами. За три-п'ять років Китай прагне подвоїти обсяги поставок харчових продуктів з України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню аграрного сектору України та розширенню можливостей виходу вітчизняних виробників харчових продуктів на ринок Китаю присвячено наукові праці С.О. Гуткевич, О. Дроботюк [5], О.М. Ніколюка, М.О. Степури [6] та ін. Актуальним залишається

пошук нових можливостей розширення експорту сільськогосподарської продукції з України до Китаю.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз розвитку експортно-імпортних відносин України та Китаю в аграрному секторі та визначення напрямів їх подальшого розвитку.

Вклад основного матеріалу дослідження. Китайська Народна Республіка – зростаюча супердержава, розвиток якої впливає на всі економіки світу. За даними міжнародної статистики, найбільшим споживачем продовольства у світі є Китай, а отже, він – найбільший імпортер аграрної продукції. При цьому в КНР намагаються зменшити торговельну залежність від США, які є найбільшим аграрним експортером у світі. Відповідно, китайський уряд шукає можливості диверсифікувати ринки постачання продуктів харчування, у тому числі звернувши увагу на українських аграріїв.

Вітчизняний аграрний сектор відіграє значну роль в економіці України, а також виступає потужним гравцем

на світовому ринку. Сільське господарство є основною ланкою у формуванні вітчизняного експорту та становить 45% від загального обсягу поставок за кордон. Україна зберігає перше місце за обсягами виробництва соняшникової олії, знаходиться в першій п'ятірці світу за експортом кукурудзи, ріпаку та волоських горхів. За підсумками 2020 р. Україна загалом експортувала аграрної сировини і продовольства на суму \$22,2 млрд. Із 2001 р. щороку експортні обсяги вітчизняних аграріїв зростають майже на 15% [1]. Найбільшу виручку знову забезпечили зернові й олійні культури, жири та олії, залишки і відходи харчової промисловості, проте й продукція з доданою вартістю не залишилася осторонь досягнень українських експортерів.

У 2021 р. Україна увійшла до складу Комітету зі всесвітньої продовольчої безпеки ООН, що стало підтвердженням її статусу гаранта світової продовольчої безпеки. Глобальна пандемія та помітні кліматичні зміни українські аграрії змогли забезпечити стабільність міжнародних ланцюгів постачання та підвищити експортний потенціал держави.

На рис. 1 представлено п'ятірку найбільших країн – імпортерів української аграрної продукції у 2020 р. Окрім представлених на графіку, до першої десятки країн-імпортерів також входять: Іспанія – \$985 млн; Польща – \$850 млн; Італія – \$584 млн; Німеччина – \$581 млн; Індонезія – \$566 млн [1].

На десятку вище перелічених країн-імпортерів припадає близько 56% валютних надходжень у 2020 р.

Протягом останніх семи років Китай нарощував обсяг торгівлі з Україною, у тому числі придбав відносно великі активи у сфері сільського господарства. Китай є найбільшим торговим партнером України, загальний товарообіг зріс із 2% українського ВВП у 2001 р. до 11% у 2020 р. [2, с. 27]. Загальний обсяг українсько-китайської торгівлі у 2020 р. сягнув \$15 млрд (проти \$13 млрд у 2019 р.), це найбільший показник за всю історію українсько-китайських торговельних відносин.

Однак структура торгівлі є вкрай нерівномірною. Україна переважно експортує сировину та імпортує перероблені товари, тому ситуацію треба змінювати у

бік експорту вітчизняної готової продукції з доданою вартістю.

У 2020 р. український експорт майже подвоївся (до \$7 млрд) і практично наздогнав імпорт. Станом на початок 2021 р. на торгівлю з Китаєм припадало 10,9% ВВП і 15,1% загального зовнішньоторговельного обороту, тоді як 20 років тому ці частки становили 1,9% і 2,3% відповідно [2]. Структура українського експорту сильно зміщена у бік сировинних товарів. Основними статтями експорту є залізна руда, сільськогосподарська продукція і деякі види продукції з кольорових металів. Єдиними основними високотехнологічними виробами є турбореактивні двигуни, вироблені здебільшого компанією «Мотор Січ» (рис. 2).

Зернові культури, такі як кукурудза, ячмінь, пшениця, становили понад половину всього продовольчого та сільськогосподарського експорту з України до Китаю. Приблизно третину експорту становлять соняшникова, ріпакова та соєва олії. Інша значна група сільськогосподарських продуктів включає залишки та відходи харчової промисловості. Китай закуповує макуху та залишки виробництва крохмалю для додавання в кормові добавки для тварин (рис. 3).

Для продажу своєї продукції Українські аграрії мають отримати акредитацію на експорт до Китаю. Право на експорт ячменю має 51 виробник, сої – 52, кукурудзи – 273, замороженої лохини та чорниці – 10, соняшникового шроту – 36, ріпакового шроту – 9 підприємств. Активно розвивається експорт продукції переробної галузі. Продукція тваринництва теж користується попитом. Право на експорт замороженої яловичини мають три підприємства, молочних продуктів – 35 [3]. Нині відбуваються перемовини на державному рівні про відкриття китайських ринків м'яса птиці, борошна, риби і рибних продуктів, яєць та яєчних продуктів, пшениці, ріпаку, сорго, соєвого шроту, яблук, лохини, гороху, квасолі, черешні, кормів для домашніх тварин, комбікормів для тварин, птиці, солоду.

Глобальна пандемічна криза позитивно вплинула на українсько-китайську торгівлю продуктами харчування та сільського господарства. У 2020 р. загальний

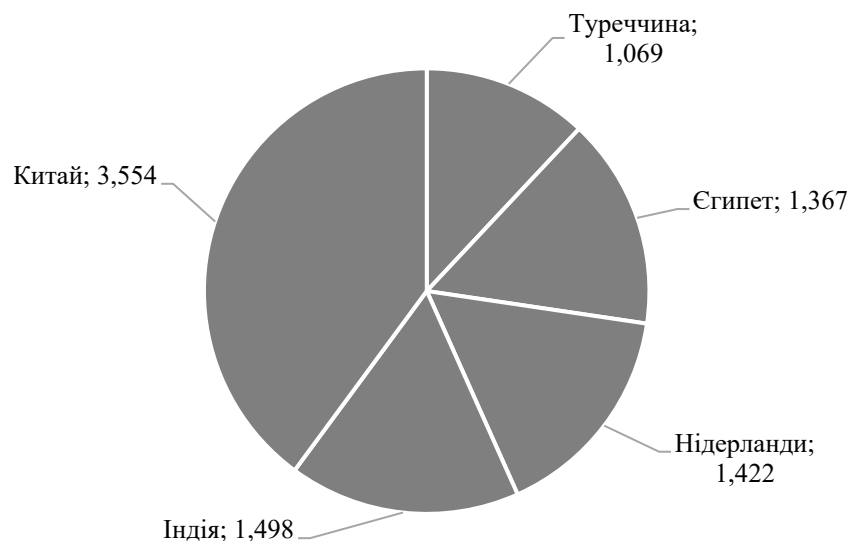

Рис. 1. Найбільші країни – імпортери української аграрної продукції, 2020 р., млн дол. [1]

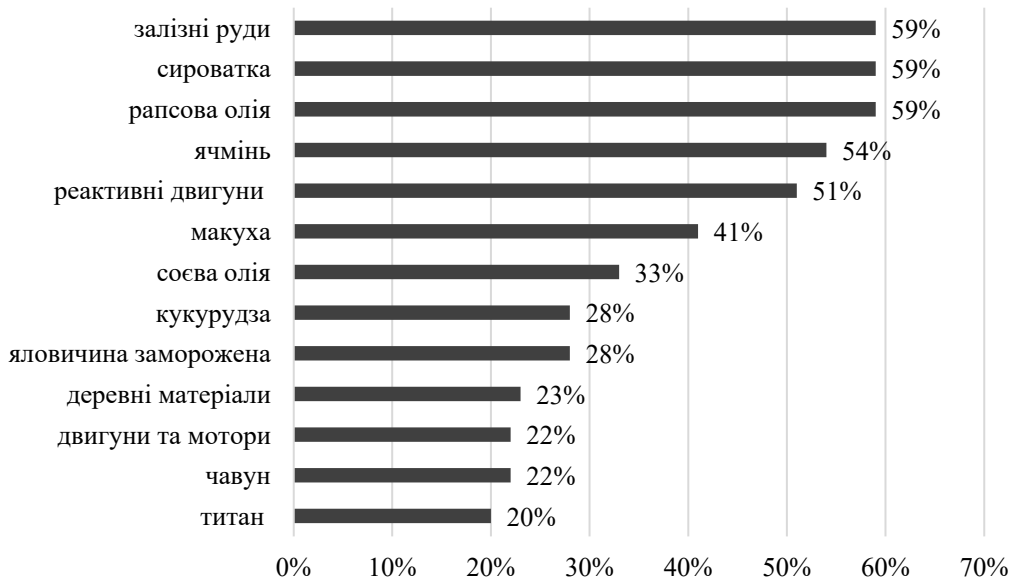

Рис. 2. Частка Китаю в українському експорті, 2020 р. [2, с. 8]

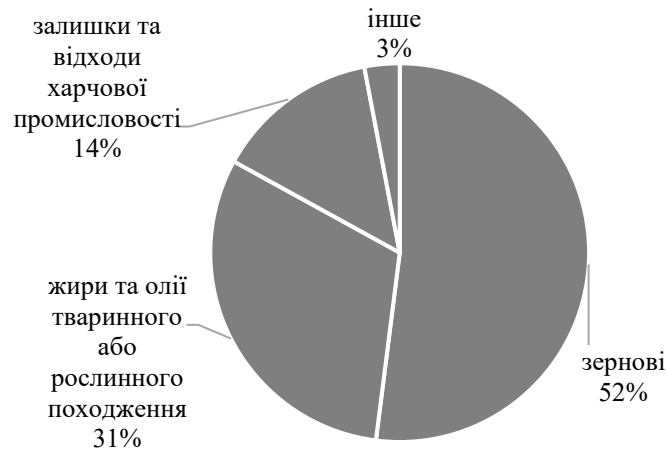

Рис. 3. Структура експорту продукції українського сільського господарства в Китай, 2020 р. [2, с. 28]

обсяг експорту товарів майже подвоївся у вартісному вираженні. Удвічі зріс експорт кукурудзи, соняшникової олії, макухи та у чотири рази – ячменю, телятини, пива та крохмалю.

До п'яти найбільш швидко зростаючих експортних українських продуктів харчування і сільського господарства належать: крохмаль, соєві боби, пиво із солоду, харчові вироби з переробленого зерна, вермут та інші вина зі свіжого винограду. Із 2015 р. Китай залишається найбільшою країною – споживачем пива. У 2020 р. на Китай припадало 15% українського експорту солодового пива. Серед провідних постачальників – Carlsberg Ukraine, «Уманьпиво», «Оболонь». Експорт українського крохмалю зростає з 2015 р. в середньому на 137% щорічно, який використовується в китайській кухні як пом'якшувач м'яса.

У 2021 р. зростання експорту продовжилося. За 10 місяців 2021 р. експорт українських товарів до Китаю зріс на 20% та становив 12% від усього українського експорту. Найбільше зростання відбулося по

м'ясу та істивним субпродуктам – 164%, по зерну зростання становило 46%, по овочах – 25% [4].

Останніми роками Китай повністю вичерпав внутрішні ресурси для нарощування виробництва продовольства. Отже, нагальна проблема, яку необхідно вирішити, – знайти гарантоване джерело надходження аграрної продукції. Україна – одна з країн, яку Китай розглядає як стратегічного партнера у цьому напрямі, а подекуди вже інвестує в аграрний сектор із метою отримання продуктів харчування та сировини, які йому необхідні.

Висновки з проведеного дослідження. Зважаючи на наявність таких сильних боків українського аграрного сектору, як географічне розміщення та наближеність до ринку ЄС, ринок землі, природні ресурси, зокрема родючі ґрунти та прісна вода, людський потенціал, великий споживчий ринок, можна визначити такі напрями поглиблення співпраці між Україною та КНР [5, с. 28]:

1) вирощування та виробництво екологічно чистої продукції для китайського ринку;

2) залучення китайських компаній до розроблення та впровадження аграрних технологій;

3) відкриття спільних малих та середніх підприємств з експортною орієнтацією;

4) збільшення експорту товарів унаслідок зростання середнього класу й купівельної спроможності (рослинна олія, м'ясо, овочі, фрукти, шоколадні вироби, готова продукція з пшениці);

5) підготовка фахівців із сільського господарства в межах двосторонніх освітньо-професійних програм.

Загалом, за оцінками International Trade Center, невикористаний експортний потенціал України на ринку КНР оцінюється в \$2,2 млрд [1].

Проте необхідно зазначити, що експорт до Китаю для українських виробників та експортерів є важким у

відкритті нових позицій, тому для збільшення поставок на експортному напрямі КНР є одним із пріоритетів для держави.

Сьогодні Китай є лідером за кількістю товарних позицій, щодо яких ведеться робота з відкриття ринків для українських виробників. У цьому переліку – борошно, риба та рибопродукти, яйця та яєчні продукти, пшениця, ріпак, сорго, шрот соєвий, яблука, лохина, м'ясо птиці, горох, квасоля, черешня, корми для домашніх тварин, солод, комбікорми для сільськогосподарських тварин, птиці та ставкових риб, яловічі колагені оболонки, заморожені напівфабрикати, які містять продукти тваринного походження, рослинного походження та/або перероблені продукти тваринного походження, крупи, заморожена малина.

Список використаних джерел:

1. International Trade Center. Аграрне портфоліо 2021. URL: <https://bit.ly/3eMQVaP>.
2. Горюнов Д., Прохоров Б., Сахно Г. Китайський економічний слід в Україні. Аналітична записка Центра економічної стратегії. 2021. URL: <https://bit.ly/3znYOWD>.
3. Магалецька В. Що очікує Україну в Китаї. Економічна правда. 2021. URL: <https://bit.ly/3HF1gEF>.
4. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. 2021. URL: <https://bit.ly/3NBzeHm>.
5. Дроботюк О. Торговельне співробітництво між Україною та КНР у забезпеченні продовольчої безпеки. Україна – Китай. 2021. № 2(22). С. 19–28. URL: <https://bit.ly/3eIu4gu>.
6. Николук О.М., Степура М.О., Пивовар А.М. Особливості експорту аграрної продукції до Китайської Народної Республіки. Ефективна економіка. 2020. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/19.pdf.

References:

1. International Trade Center. (2021), Agrarian portfolio. Retrieved from International Trade Center. [Online], available at: <https://bit.ly/3eMQVaP>.
2. Goryunov D., Prokhorov B., Sakhno G. (2021), "Chinese economic footprint in Ukraine", Analitichna zapyska Centry ekonomichnoi strategii. [Online], available at: <https://bit.ly/3znYOWD>.
3. Magaletska V. (2021), "What awaits Ukraine in China", *Ekonomichna Pravda*. [Online], available at: <https://bit.ly/3HF1gEF>.
4. Nikoljuk O., Stepura M., Pivovar A. (2020), «Special features of export of agricultural products to the People's Republic of China», *Electronic scientific professional publication "Effectyvna Economica"*, vol. 7. [Online], available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/19.pdf.
5. Drobotyuk O. (2021), "Trade cooperation between Ukraine and China in ensuring food security", *Ukraine-China*, vol. 2(22), pp. 19–28. [Online], available at: <https://bit.ly/3eIu4gu>.

E-mail: muzychenko.anna1@gmail.com